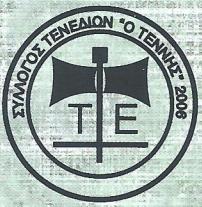

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Κ.Ν.ΣΜΥΡΝΗΣ
Αριθμός Αδείας
8593

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

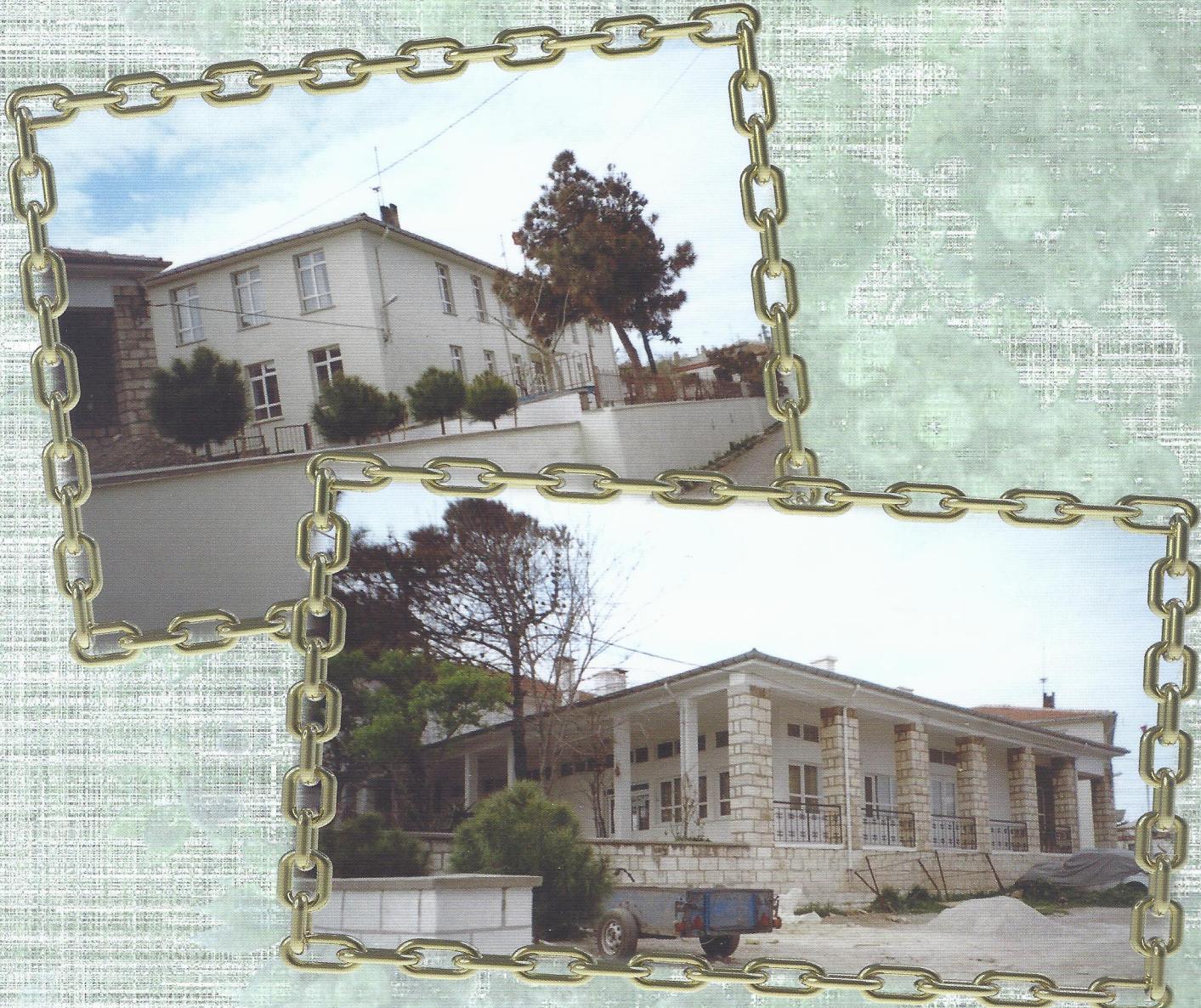

Η ΤΕΝΕΔΟΣ

Τριμηνιαία ενημερωτική έκδοση του Συλλόγου Τενεδίων «Ο ΤΕΝΝΗΣΣ»

ΤΕΥΧΟΣ 18
ΙΟΥΛΙΟΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

2 0 1 1

Τα κατασχεθέντα από το τουρκικό κράτος
σχολεία της Τενέδου (Θα επιστραφούν;)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Η ΤΕΝΕΔΟΣ

Τριμηνιαία Ενημερωτική Έκδοση

Ιδιοκτησία : Σύλλογος Τενεδίων «Ο ΤΕΝΝΗΣ»

Ελ. Βενιζέλου 80, Νέα Σμύρνη, Τ.Κ. 171 22

Τηλ.-Fax: 210 93.18.203

e-mail: info@tenedos.info

website: <http://users.otenet.gr/~Tened0s>

Εκδότης: Απόστολος Κερκινέογλου

Παραγωγή εντύπου: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

Φειδίου 18, Τ.Κ. 106 78, Αθήνα

Τηλ.: 2130 181.300

Το Δ.Σ. του Συλλόγου δεν ευθύνεται για το περιεχόμενο των ενυπόγραφων κειμένων που δημοσιεύει αλλά οι συγγραφείς τους.

Διανέμεται δωρεάν

Η συνδρομή για το περιοδικό είναι προαιρετική.

Όσοι επιθυμούν ας αποστείλουν τη δική τους συνδρομή.

Ο αριθμός λογαριασμού τραπέζης του Συλλόγου μας για δωρεές και συνδρομές είναι:

Για το Εσωτερικό:

ALPHA BANK: 2980 0210 111 2816

Για το Εξωτερικό: ALPHA BANK

Swift Code - CRBAGRAAXXX

IBAN Gr59 0140 2980 2980 0210 111 2816

στο όνομα: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΕΝΕΔΙΩΝ "Ο ΤΕΝΝΗΣ"

Δώρον άδωρον

Περί τα τέλη του περασμένου Αυγούστου ο τούρκος πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έκανε μια εντυπωσιακή κίνηση «ματ» στη σκακιέρα της εξωτερικής και ιδίως της ευρωπαϊκής πολιτικής της χώρας του. Με την ευκαιρία του επίσημου δείπνου (ιφτάρ) λόγω του ραμαζανιού που προσέφεραν προς τιμήν του οι εκπρόσωποι των μειονοτικών βακουφίων ανακοίνωσε την ψήφιση μιας μεταβατικής διάταξης στον νόμο περί βακουφίων, με την οποία επιστρέφονται τα ακίνητα των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων που κατασχέθηκαν από το τουρκικό κράτος. Πραγματικά είναι μια σημαντική απόφαση που αποτελούσε στόχο και αίτημα της ελληνικής μειονότητας εδώ και χρόνια. Και έγιναν σημαντικές προσπάθειες του Οικουμενικού Πατριαρχείου με προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μερικές από τις οποίες καρποφόρησαν. Η πρόσφατη όμως απόφαση φαίνεται ότι θα δώσει μια ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα. Βέβαια η εν λόγω απόφαση δεν κάνει καθόλου λόγο για τα ιδιωτικά ακίνητα των ελλήνων υπηκόων που απελάθηκαν από την Τουρκία, ούτε φυσικά και για εκείνα των ελληνικής καταγωγής τουρκών υπηκόων που εξαναγκάστηκαν να τα εκπούσουν σε εξευτελιστικές τιμές πριν εγκαταλείψουν την Τουρκία.

Προκαλεί πάντως εντύπωση το γεγονός γιατί μια τέτοια απόφαση, που θα προωθούσε σημαντικά την ευρωπαϊκή προοπτική της γείτονος, καθυστέρησε τόσο πολύ να ληφθεί, τη στιγμή μάλιστα που μακροπρόθεσμα μόνον οφέλη θα προσέδιδε στη χώρα, αφού ουσιαστικά δεν είχε να χάσει τίποτε με την επιστροφή των περιουσιών.

Πράγματι αν θέλαμε να δούμε λίγο ψύχραμα και ρεαλιστικά την απόφαση αυτή, θα διαπιστώναμε ότι είναι λιγάκι «δώρον άδωρον», αν λάβουμε υπόψη ότι, εκτός από τις προϋποθέσεις και τις εξαιρέσεις που επιβάλλει, οι περιουσίες των βακουφίων επιστρέφονται σε μια σταθερά φθινούσα ελληνική κοινότητα. Οι περισσότεροι από τους 2500 περίπου εναπομείναντες στην Τουρκία ελληνικής καταγωγής κατοίκους ανήκουν στην τρίτη ηλικία. Αν συνεπώς δεν αναγεννηθεί ο ελληνισμός στην Τουρκία και αφεθεί στην τύχη του να ακολουθήσει τη φυσική του πορεία, δεν θα υπάρχουν στο μέλλον ελληνικά ιδρύματα στα οποία θα ανήκουν τα επιστρεφόμενα ακίνητα. Έτσι θα επανέλθουν και πάλι εκεί από όπου επιστρέφουν...

Επιστρέφονται οι περιουσίες των ελληνικών βακουφιών

Με απόφαση της Τουρκικής Κυβέρνησης στις 27 Αυγούστου 2011, μια μέρα πριν το επίσημο δείπνο (ιφτάρ) με την ευκαιρία του Ραμαζανιού, που παρέθεσαν οι εκπρόσωποι των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων προς τιμήν του τούρκου πρωθυπουργού Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη, ψηφίστηκε μεταβατική διάταξη που προβλέπει την επιστροφή των ακινήτων των μειονοτικών βακουφίων που κατασχέθηκαν από το τουρκικό κράτος. Στο δείπνο παρακάθησε και ο οικουμενικός πατριάρχης Βαρθολομαίος.

Σύμφωνα με την ελώγια διάταξη, που τροποποιεί τον ισχύοντα νόμο περί βακουφίων, θα επιστραφούν στα ελληνικά κοινοτικά ευαγή ιδρύματα τα εγγεγραμμένα στο Δηλωτικό του 1936 ακίνητα:

- 1) για τα οποία δεν αναφέρεται ο κάτοχος του τίτλου ιδιοκτησίας
- 2) τα οποία έχουν περιέλθει στο τουρκικό Θησαυροφυλάκιο, στη Γενική Διεύθυνση Βακουφίων, στους δήμους και στις νομαρχίες με τρόπους εκτός της απαλλοτρίωσης, της πώλησης και της ανταλλαγής
- 3) τα νεκροταφεία και οι διάφορες βρύσες (αγιάσματα), που έχουν περιέλθει στους δήμους
- 4) για όσα έχουν περιέλθει στο τουρκικό δημόσιο και στη συνέχεια έχουν εγγραφεί σε όνομα τρίτων προβλέπεται η καταβόλη αποζημίωσης.

Παρακάτω η διάταξη, όπως δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Τουρκίας.

▲ Ο τούρκος Πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο στο επίσημο δείπνο (ιφτάρ).

27 Ağustos 2011 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 28038

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE
GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME İLE
BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
HÜKMÜNDE KARARNAME

MADDE 17 – 5737 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.
“GEÇİCİ MADDE 11 – Cemaat vakıflarının;

- a) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup malik hanesi açık olan taşınmazları,
  - b) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup kamulaştırma, satış ve trampa dışındaki nedenlerle Hazine, Vakıflar Genel Müdürlüğü, belediye ve il özel idaresi adına kayıtlı taşınmazları,
  - c) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup kamu kurumları adına tescilli olan mezarlıklar ve çeşmeleri,
- tapu kayıtlarındaki hak ve mükellefiyetleri ile birlikte bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren oniki ay içinde müracaat edilmesi halinde, Meclisin olumlu kararından sonra, ilgili tapu sicil müdürlüklerince cemaat vakıfları adına tescil edilir.
- Cemaat vakıfları tarafından satın alınmış veya cemaat vakıflarına vasiyet edildiği veya bağışlandığı halde, mal edinememe gereğesiyle Hazine veya Genel Müdürlük adına tapuda kayıt edilen taşınmazlardan üçüncü şahıslar adına kayıtlı olanların Maliye Bakanlığıca tespit edilen rayic̄ dēeri Hazine veya Genel Müdürlük tarafından ödenir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

Κωνσταντίνος Αγγέλου Μαργαρίτης (1886-1945)

Δάσκαλος στην Τένεδο και συγγραφέας Ιστορίας του νησιού

Ένας φίλος της Τενέδου, ο Θεόφιλος Μουζουράκης, θεολόγος, απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής Χάλκης, μας επισκέφτηκε στον Σύλλογο και μας έδωσε μια πολύτιμη πληροφορία που είχε ακούσει. Γνώριζε τον Ετεοκλή Μαργαρίτη, γιο του Κωνσταντίνου Μαργαρίτη, που ήταν δάσκαλος στην Τένεδο μέχρι το 1923. Το σημαντικότερο όμως ήταν ότι ο δάσκαλος είχε γράψει την ιστορία της Τενέδου, την οποία κρατούσε ο γιος του χειρόγραφη. Επικοινωνήσαμε με τον κ. Ετεοκλή, ο οποίος παρόλο που έφυγε από την Τένεδο σε ηλικία 5 ετών διατηρεί μια αυμδρή εικόνα του νησιού, ενώ θυμάται και τοπωνύμια αλλά και πρόσωπα που προφανώς άκουσε από τους γονείς του. Μας δέχτηκε ευγενικά στο σπίτι του στην Ηλιούπολη και μας υποσχέθηκε να αναζητήσει τα χειρόγραφα του πατέρα του με τη βοήθεια της ανεψιάς του, καθώς εκείνος λόγω ηλικίας δεν έχει τη σχετική δυνατότητα. Είναι συνταξιούχος διευθυντής του Υπουργείου Υγείας (Υγιεινής τότε) και παρά το προχωρημένο της ηλικίας του, είναι 92 ετών, έχει πολύ καλή υγεία. Ζει μόνος του μετά την απώλεια της συζύγου του. Ύστερα από μερικές μέρες μάς ενημέρωσε τηλεφωνικά ότι τα χειρόγραφα βρέθηκαν και μπορούμε να πάμε να μας τα δώσει. Και πράγματι έτσι έγινε. Επίσης βρήκε και ορισμένα άλλα στοιχεία του πατέρα του, για τα οποία γίνεται λόγος

παρακάτω. Ευχαριστούμε θερμά τον κ. Ετεοκλή Μαργαρίτη για την ευγενή αυτή παραχώρηση και του ευχόμαστε να είναι πάντα καλά. Επίσης πολλές ευχαριστίες απευθύνουμε και στον κ. Μουζουράκη που μας έφερε αυτήν την πολύτιμη πληροφορία.

Ο Κωνσταντίνος Μαργαρίτης γεννήθηκε στην Τένεδο το 1886 και πέθανε στην Αθήνα το 1945. Μετά το πέρας των σπουδών του στο σχολείο της Τενέδου γράφτηκε στο Ελληνογαλλικό Λύκειο Κωνσταντινουπόλεως Χρ. Χατζηχρήστου το 1907, όπου ύστερα από εισιτήριες εξετάσεις εντάχθηκε στο μεν ελληνικό τμήμα στην 4η Γυμνασίου στο δε γαλλικό τμήμα στην 7η τάξη. Το ελληνικό τμήμα ήταν 4/τάξιο, ενώ το γαλλικό 10/τάξιο. Το σχολείο δεχόταν και εσωτερικούς μαθητές. Πολύ πιθανόν ο Μαργαρίτης να ήταν εσωτερικός, καθώς δεν είχε συγγενείς στην Κων/πόλη για να τον φιλοξενήσουν. Παρακολούθησε επί ένα έτος τα εξής μαθήματα του λυκείου: Θρησκευτικά, Ελληνικά, Γαλλικά, Μαθηματικά, Φιλοσοφικά, Ιστορικά, Φυσικά, Γραμματολογία, Αρχαιολογία και Λατινικά. Το 1908 έλαβε το «πτυχίο» του με βαθμό «Λίαν Καλώς» (8). Στις 18 Οκτωβρίου 1908 γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου φοίτησε μέχρι τις 12 Μαΐου 1918. Όπως φαίνεται από το «ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΝ» του Πανεπιστημίου, οι σπουδές του εκεί έγιναν με διακοπές, λόγω προφανώς και των ιστορικών γεγονότων της εποχής. Συγκεκριμένα παρακολούθησε τα μαθήματα κατά τα ακαδημαϊκά έτη (χειμερινό και θερινό εξάμηνο) 1911-12, 1912-13, 1913-14 και το θερινό εξάμηνο του 1917-18. Παράλληλα άρχισε να διδάσκει στο αρρεναγωγείο Τενέδου από το 1904, αφού το 1912 είχε ήδη προϋπηρεσία 8 ετών. (Βλ. Απ. Κερκινέογλου, Η Τένεδος χωρίς Τενέδιους, σ. 78). Παντρεύτηκε την Παρασκευή Νικολάου Ζησιμοπούλου και απέκτησε πέντε παιδιά: την Ισμήνη, τον Ετεοκλή, την Ευαγγελία, που γεννήθηκαν στην Τένεδο, τον Όθωνα και τον Νίκο, που γεννήθηκαν στη Λήμνο. Έζησε στην Τένεδο μέχρι το 1924, οπότε αναγκάζεται να μεταβεί στη Λήμνο, μετά την παραχώρηση της Τενέδου στην Τουρκία με τη Συνθήκη της Λοζάνης το 1923, αφού το σχολείο που δίδασκε έγινε τουρκικό και έμεινε εκτός υπηρεσίας. Στη Λήμνο εργάστηκε ως καθηγητής φιλόλογος στη Μέση Εκπαίδευση και συνέχισε την εκπαίδευτική του σταδιοδρομία στην Αθήνα, στην περιοχή του Μεταξουργείου, όπου μετακόμισε το 1936.

Το χειρόγραφο

Το χειρόγραφό του αποτελείται από 2 τετράδια μπλοκ, της «Αθηναϊκής Χαρτοποιίας», και ένα σύνολο άδετων φύλλων χωρίς διαγράμμιση. Το πρώτο μπλοκ περιλαμβάνει αριθμημένα φύλλα 1-78 (είναι γραμμένη μόνο η πρόσθια πλευρά,

◀ Η οικογένεια του Κ. Μαργαρίτη όταν ζούσε στη Λήμνο

▲ Σελίδες από το φοιτητικό βιβλιάριο («Εισιτήριον») του K. Μαργαρίτη

υπάρχουν όμως και 10 πρόσθετες σελίδες στην πίσω πλευρά των ήδη γραμμένων φύλλων, που συμπληρώνουν διάφορα τμήματα του χειρογράφου, ενώ η υπ' αριθμ. 8 σελίδα έχει συμπληρωματική δεύτερη σελίδα). Το δεύτερο μπλοκ περιλαμβάνει αριθμημένα φύλλα 89 (79) [sic]-141 (προφανώς πρόσθεσε και τις 10 παρένθετες σελίδες του πρώτου μπλοκ, βάζοντας μέσα σε παρένθεση την αρχική αρίθμηση). Το τρίτο άδετο τμήμα περιλαμβάνει αριθμημένα φύλλα 142-168, ακολουθεί επανάληψη της αρίθμησης 164-168, προφανώς από αβλεψία, και ολοκληρώνεται η αρίθμηση στο 174. Η υπ' αριθ. 171 σελίδα έχει συμπληρωματική μισή σελίδα. Το κείμενο είναι γραμμένο με πένα και είναι αρκετά ευανάγνωστο.

Περιεχόμενο

Το χειρόγραφο μολονότι δεν φέρει ημερομηνία μπορεί να χρονολογηθεί με σχετική βεβαιότητα με βάση δύο στοιχεία: καταρχάς σε πρόχειρη σημείωση με μολύβι εκτός κειμένου στο τρίτο τμήμα του χειρογράφου ο συγγραφέας γράφει ότι «Ως τη στιγμή που γράφονταν το μικρό αυτό βιβλιαράκι η Τουρκία κρατώντας αυστηρή ουδετερότητα κατά τη ρήξη του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου δεν είχε ταχθή ώστε με το μέρος του άξονα ούτε με το μέρος των Συμμάχων». Συνεπώς η συγγραφή συνεχίζεται μέχρι το 1940 περίπου. Από τα δυο μπλοκ που φέρουν τον τίτλο κι άλλα στοιχεία της «Αθηναϊκής Χαρτοποιίας» συνάγεται ότι η έναρξη της συγγραφής πρέπει να τοποθετηθεί μετά το 1937, έτος ίδρυσης της εν λόγω βιομηχανίας. Άρα το χειρόγραφο χρονολογείται μεταξύ των ετών 1937-1940.

Η πρώτη σελίδα του πρώτου μπλοκ φέρει ιδιόχειρη αφίέρωση της συζύγου του συγγραφέα Παρασκευής Μαργαρίτου, με την οποία δωρίζει το παρόν βιβλίο προς την κόρη της Ισμήνη. Φέρει ημερομηνία Αθήναι 18/1/56 και το ονοματεπώνυμο της δωρήτριας. Κάτω από την αφίέρωση υπάρχει ο τίτλος του βιβλίου: «-Το κλειδί των Στενών της Έλλης- Το θρυλικό του Ομήρου νησάκι «Τένεδος». Αφού ο συγγραφέας αναφερθεί σε γεωγραφικά, οικονομικά, πληθυσμιακά και εκπαιδευτικά θέματα της Τενέδου προχωρεί στην Ιστορία της νήσου, ζεκινώντας από τους αρχαίους χρόνους και φτάνοντας μέχρι το 1923. Όπως είναι ευνόητο η ανάπτυξη της περιόδου 1912-1923 γίνεται πολύ λεπτομερειακά, καθώς ο συγγραφέας έχει προσωπική, άμεση και έμμεση, γνώση των γεγονότων που διαδραματίζονται τότε. Αντίθετα είναι συνοπτική η ανάπτυξη

των προηγούμενων περιόδων, γιατί δεν είχε στη διάθεσή του αρκετές πηγές. Για την περίοδο 1912-1923 παραθέτει το περιεχόμενο και διάφορων εγγράφων, τα οποία προφανώς είχε συγκεντρώσει δύσος ζουσε στην Τένεδο ή ακόμη και στη Λήμνο.

Ένα αξιοπρόσεχτο γεγονός είναι η γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το κείμενο. Στη διαμάχη μεταξύ των καθαρευουσιάνων και δημοτικιστών ο Κωνσταντίνος Μαργαρίτης έχει κάνει την επιλογή του υπέρ της Δημοτικής. Χρησιμοποιεί συνειδητά και με συνέπεια μια δημοτική γλώσσα ζωντανή, φυσική και χωρίς ακρότητες. Για να σχηματίσει ο αναγνώστης μια αμυδρή εικόνα γι' αυτή, καταχωρίζουμε ένα ποίημα που έγραψε ο συγγραφέας, με το οποίο τελειώνει το βιβλίο του. Διατηρούμε την ορθογραφία του πρωτοτύπου.

Στο πικραμένο νησάκι μας

Νησόύλα μ' ηλιόλουστη νυφούλαμ' πικραμένη όμορφη και δροσόλουστη και πολυδοξασμένη γιατί να μένης μακρύ από τις αδελφούλες γειτονοπούλες ξακουστές, τρανές νεραϊδούλες;

Κλειδάκι ονομαστών Στενών του Φρίξου και της Έλλης μάρτυς τρανών ναυμαχιών -Λήμουν-Λέοβου και Έλλης έλα πες μας τον πόνο σου, την πίκρα τη μεγάλη που σ' έκαν' έτσι μόνο σου να σκύβης το κεφάλι.

Πες μας γιατί έτσι σκυθρωπό και πονεμένο στέκεις; Γιατί με φρίκη και χλωμό λυπτηρά μας βλέπεις; Δεν ήσουν ταχ' αθάνατο Ομηρικό νησάκι του Κουντουρώτη ένδοξο του ναύαρχου Παυλάκη;

Γιατί έτσι λυπτηρά μας ρίχνεις τη ματιά σου; Μην είναι από τη σκλαβιά που λειών' τα σωθικά σου; Αχ! Ναι, παιδιά μου ορφανά, που είσθε σκορπισμένα στάλλα τα ελεύθερα νησιά και στην Αθήν' για μένα!

Τα βάσαν τ' αφόρητα κι άλλα μαρτύρια τόσα θα μένουν αλησμόνητα και τέτοια άλλα τόσα! Μέστα στα βάθη της ψυχής και στης καρδιάς τα βάθη με μάρμαρα ψυχρά θαρρείς μ' έχουνε τάφο φτιάσει.

Εκεί θάφαν τη νιότη μου της λεύτερης ζωής μου την ανεκτίμητη τιμή της ανθηρής ακμής μου. Σε σας, παιδιά μου ορφανά πολυδυστυχισμένα, σε σας αφήν', αγαπητά και περιπλανημένα, τα όνειρά μου τα γλυκά ευθύς να ζωντανέψτε να λάβουν σάρκα και οστά και μένα ν' αγναντέψτε. Εμένα τη μανούλα σας ποτέ μη λησμονήστε τη δόλια μητερούλα σας παντού να ενθυμήστε.

Να κάνετε με μια καρδιά όλα με προθυμία ταχύ να βγω απ' τη σκλαβιά να ιδώ ελευθεριά. Τότε μ' αγάπη και φιλιά και με στοργή μεγάλη θα πέσουμε στην αγκαλιά κι όλοι με χάρι πάλι.

Θα χύσωμ' δάκρυα χαράς θα γλυκοφιληθούμε θα ψάλλωμ' άσμα λευτεριάς κι έτσι θα ευχηθούμε. «Θεέ μας, Υψιστε Θεέ, όπου με καλωύνη είσαι γεμάτος, Ισχυρέ, και τόση σωφροσύνη

Δέξ' απ' τα βάθη της καρδιάς και της ψυχής μας όλων θερμά ευχαριστήρια της λύτρωσης των πόνων και κάνε μας να ζήσουμε αιώνια ευτυχισμένοι στο πατρικό μας έδαφος ποτέ μας χωρισμένοι».

Μια «ελληνοτουρκική κηδεία» στην Τένεδο

Το επίθετο ελληνοτουρκική το έχουμε συνδέσει με τη φιλία. Μπορεί η φιλία μεταξύ των δύο χωρών να μην περπατάει και τόσο καλά, μια κηδεία όμως μεταξύ τους δείχνει το δρόμο και της φιλίας!

Παρακάτω καταχωρίζουμε ένα κείμενο του φίλου Τούρκου Μουχαρέμ Γιλντίζ, από την Τένεδο, όπου περιγράφει γλαφυρά την εμπειρία του από μια «ελληνοτουρκική κηδεία» στην Τένεδο, που έγινε στο τέλος της δεκαετίας του 80, όταν η «ελληνοτουρκική φιλία» δεν ήταν ούτε καν της μόδας. Ο Μουχαρέμ είναι μέλος του διδακτικού προσωπικού του πανεπιστημίου του Τσανάκαλε, και αυτήν την περίοδο συγκεντρώνει υλικό για τη συγγραφή μιας διατριβής με θέμα την πολιτισμική ταυτότητα των Ρωμιών που μετανάστευσαν από την Τένεδο στην Ελλάδα. Μέσα στα πλαίσια αυτής της εργασίας του εντάσσεται και το παρακάτω κείμενο που δημοσιεύουμε με χαρά στο περιοδικό μας. Θεωρήσαμε σκόπιμο να καταχωρίσουμε το πρωτότυπο κείμενο του συγγραφέα στα Τουρκικά, παραθέτοντας και μια μετάφρασή του στα Ελληνικά για όσους δεν γνωρίζουν την τουρκική γλώσσα.

Το μήνυμα που βγαίνει από το κείμενο του Μουχαρέμ Γιλντίζ είναι ότι όταν οι λαοί αφεθούν ελεύθεροι και ανεπηρέαστοι από κάθε λογής κηδεμόνες, μπορούν να θάψουν ειρηνικά τους νεκρούς τους, ενώ όταν ξένοι διαιτητές φτιάχνουν «παχνίδια» γι' αυτούς και καθορίζουν τον «νικητή» ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντά τους, τότε θάψουν τους νεκρούς τους στο πεδίο της μάχης.

Anı: Katerina teyze'nin cenazesi

Sizlerle bir anımı paylaşmak istiyorum. Bir cenaze törenini... sizlere tekrar hatırlatmak istedim. Bu Rahmetli Keterina Ovalı'nın cenazesidir. Çoğunuz tanırsınız, Panayot'un annesi...

80'li yılların sonu ya da 90'ların başıydı hangi yıl olduğunu tam olarak anımsamıyorum. Üniversite öğrencisiydim ve yarıyıl tatili için adaya gelmiştim. Geldiğim günün hemen ertesinde sabah uyandığında, benden çok önce uyanmış ve evde olmayan annem telaşla eve girdi. Bana televizyon ve radyoyu açmamamı, mahallemezde cenaze olduğunu söyledi. Kim olduğunu sordduğumda Panayot'un annesi olduğunu öğrendim. Annemin sabahın erken saatlerinde

neden evde olmadığını da anlamış oldum. Demek ki cenazeden haberdar edilmiş ve büyük bir olasılıkla yardıma çağrılmıştı. Fazla durmadı annem yine çıktı Panayot'ların evine gitti.

Daha sonra ben de annemin arkasından Panayot'lara gittim. Bir telaş vardı herkes bir şeylerle meşguldü. Panayot biraz daha metindi fakat Barba Dimitro gerçekten yıkılmıştı. Yarım asırdan fazla süren bir beraberliğin son günüydü o gün.

O yıllarda Ada'da marangoz yoktu. Bu bir Rum cenazesi için önemli bir sorundur. Çünkü Rumlar cenazelerini tabutla defnederler. Hemen o zamanlarda Ada'da lokantacılık yapan Ahmet Şevkin bulunmuş ve ona bir tabut sipariş edilmiş. Lokantacı Ahmet bu tabutu nerede çakmışı bilmiyorum. Çok geçmeden tam zamanında tabut hazırıldı. Katerina teyze özenle giydirilmiş, belki de hafifçe süslenmiş, tabuta yatırılmış odadan çıkarıldı. Bu arada gelmiş olan Papaz'ın liderliğinde Katerina teyzeyi kiliseye doğru taşımaya başladık. Dört kişi tutup tabutu kaldırmıştık ki Papaz, "hayır... öyle olmaz!" diye itiraz etti. Çünkü bizzeler Hristiyan adetlerine göre tabutun göbek hizasında taşınması gerektiğini biliyorlardı, ancak meftanın yönünü yanlış belirlemiştir. Müslüman adetlerine göre cenaze taşınırken tabutun baş tarafı öne gelirdi. Biz de öyle yaptığımız için Papaz bizi uyarmıştı. Defalarca Rum cenazelerine katılmamıza rağmen buna dikkat etmemiştir. Kiliseye kadar aynı kişiler tabutu, Papaz'ın istediği gibi, cenazenin baş kısmı arkaya doğru gelecek şekilde taşıdık ve kilisedeki törene kaldık.

Kilisedeki törende cemaat oldukça kalabalıktı ancak yoğunluğunu Türkler oluşturuyordu. Çünkü Ada'da Rum cemaat çok azalmıştı. Kilisedeki törene katılan müslümanlar doğal olarak tüm rituellere katılmalar da, mum yakıp bunları ellerinde tutarak, buraya yabancı olmadıklarını gösteriyorlardı. Gerçekten de Türkler'in kilisede mum yakmaları, Rumların camide saf tutmaları pek yabancısı olmadığı bir durumdur. Yüzyıllardan beri Ada'da cenazeler böyle kaldırılır.

Törenden sonra Katerina Teyze'nin tabutunu yine dört kişi tutup taşımaya başlıdilar. Çok geçmeden tabutu taşıma işi Müslüman cenazelerinde olduğu gibi nöbetleşe yapılmaya başlandı. Rumlar cenazelerini taşırlarken cemaatin güclü gençlerinden dört kişi bu işi üstlenirler ve anımsadığım ka-

dariyla da taşıyan kişilerin değişmesi ve nöbetleşe bu işi üstlenmeleri pek görülmez. En azından bu Türk cenazelerinde olduğu gibi bir görev değildir. Katerina Teyze'nin tabutu bir Rum cenazesи gibi göbek hizasında, ancak bir Türk cenazesи gibi nöbetleşe taşınıyordu. Hem de bu cenaze elden ele geçerken aynen bir Türk cenazesи gibi taşımaya başlayacak kişi görevi öndeği taşıyıcıdan devralıyor, yeni kişiye görevini veren kişi de tabutun arka kolunu alıyor. Böylece arka kolu taşıyan kişi taşıma işini bırakmış oluyordu. Bu tabut taşıma ritüeli bu haliyle de tamamen Türk adetlerine göre yapılmaktaydı. Nedense Papaz bu duruma müdahale etmedi. Cenazeyi taşımak cemaat için bir görev olarak algılandığı için her kes Katerina Teyze'nin tabutunu birkaç kez taşımış oldu.

Mezarlığa gelindiğinde de yapılan her şey Türk ve Rum adetlerinin bir karışımı şeklindeydi. Tabutun mezara indirilmesi, üstüne toprak atılırken toprağa şarap karıştırılması, gömüldükten sonra törene katılanlara peynir ekmek ikramı hep bizlerin Rum cenazelerinde gördüğümüz adetlerdir. Ancak tabutun gömülmesinde Müslüman adetlerinin izleri vardı. Biz Türkler için cemaatin cenazeyi taşıma konusunda istekliliği ne kadar adet gereği ise, cenazeyi gömerken toprak atmak da o kadar önemlidir. Yaşayanların ölen komşularına son görevleri olarak algıladıkları bu işi yaparken yine ayrıntılarda Türk adetleri uygulanmaktadır. Buna göre kimse kimsenin elinden küreği almıyor ve her kes başkası da kendisi gibi bu görevi yapabilsin diye fazla beklemeden küreği başka birine bırakıyordu.

Cenaze törenine katılım o kadar fazla olmuştı ve insanlar Barba Dimitro'nun acısını o kadar içten paylaşmışlardı ki mezarlıkta her şey bittikten sonra Dimitro amca katılınlara söyle seslendi: "Arkadaşlar hepinize çok teşekkür ederim" Acısından ayakta zor duran bu ihtiyarın bu tek cümleden daha fazla söz söyleyecek takati yoktu. Fakat eğer bu cümleyi ederken Dimitro amcanın yüzünü görmüş olsaydınız, söylemeye çalışılanın sadece bu tek cümleden ibaret olmadığını anladınız.

Türk komşularının ellerinde mezarlığa kadar taşınan Katerina teyze kim bilir kaç kere ölen Türk komşusunun arkasından göz yaşı dökmüştü. Bizler ne çok severdik onun bize verdiği paskalya yumurtalarını, anason kokulu kurabiyesi. Mezarlığın içinde dualarımız Türkçe'ydı... Katerina Teyze ve diğer Rum komşularımızın ruhları içindedi.

O gün cenazenin Türk olması Rum olması, törenin kilisede ya da camide yapılmıyor olması, cenazenin defnedildiği mezarlığın hangisi olduğu hiç önemli değildi. Sadece hayatın mahalleme, Adamız'a, evle-

rimize getirdiği bir acıvardı ve bu insanca paylaşıldı. Sıradan bir cenaze töreniydi kimse bu olup bitenleri yadırgamıyor, şaşırıyor sadece yaşıyordu.

MuharremYILDIZ
muharrem_y@yahoo.com

Μια ανάμνηση: Η κηδεία της Θεια-Κατερίνας

Θέλω να μοιραστώ μαζί σας μια ανάμνησή μου. Να σας ξαναθυμίσω μια κηδεία θα ἡθελα. Είναι η κηδεία της μακαρίτισσας Κατερίνας Οβαλή. Οι περισσότεροι την ξέρετε, είναι η μητέρα του Παναγιώτη...

'Ηταν στο τέλος της δεκαετίας του '80 ή στις αρχές της δεκαετίας του '90, ποιο έτος ακριβώς δεν θυμάμαι. Ήμουν φοιτητής στο πανεπιστήμιο και είχα έλθει στο νησί για τις διακοπές του εξαμήνου. Την αμέσως επόμενη μέρα που ήλθα στο νησί, μόλις ξύπνησα το πρωί, μπήκε ταραγμένη στο σπίτι η μητέρα μου, που είχε ξυπνήσει πριν από μένα και έλειπε από το σπίτι. Μου είπε να μην ανοίξω την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, γινόταν κηδεία στον μαχαλά μας. Όταν τη ρώτησα ποιανόυ είναι, έμαθα ότι ήταν της μητέρας του Παναγιώτη. Έτσι κατάλαβα γιατί η μητέρα μου έλειπε από το σπίτι νωρίς το πρωί. Θα πει ότι ενημερώθηκε για την κηδεία και πολύ πιθανόν να τη φώναξαν για βοήθεια. Δεν έμεινε πολύ η μητέρα μου, πάλι βγήκε και πήγε στο σπίτι του Παναγιώτη.

Αργότερα κι εγώ ακολούθησα τη μητέρα μου και πήγα στον Παναγιώτη. Υπήρχε μια ταραχή, ο καθένας με κάτι ήταν απασχολημένος. Ο Παναγιώτης ήταν λίγο πιο ανθεκτικός αλλά ο μπαρμπα-Δημητρός πραγματικά ήταν ερείπιο. Η ημέρα αυτή ήταν η τελευταία μιας κοινής ζωής που κράτησε πάνω από μισόν αιώνα.

Εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχε μαραγκός στο νησί. Τούτο είναι ένα σοβαρό πρόβλημα για μια ελληνική κηδεία. Γιατί οι Ρωμιοί θάβουν τους νεκρούς τους με φέρετρο. Τότε βρισκόταν στο νησί ο Ahmet Şevkin, που είχε εστιατόριο, και αμέσως του παράγγειλαν να φτιάξει ένα φέρετρο. Δεν ξέρω πού έφτιαξε το φέρετρο ο Αχμέτ. Χωρίς να περάσει πολὺς χρόνος, το φέρετρο ήταν έτοιμο στην ώρα του. Έντυσαν προσεκτικά την Θεια-Κατερίνα, ίσως και να τη στόλισαν λιγάκι, την έβαλαν στο φέρετρο και την έβγαλαν από το δωμάτιο. Με επικεφαλής τον παπά, που ήλθε εν τω μεταξύ, αρχίσαμε να μεταφέρουμε τη Θεια-Κατερίνα στην εκκλησία. Τέσσερα άτομα πιάσαμε και σηκώσαμε το φέρετρο, αλλά ο παπάς «όχι ...έτσι δεν γίνεται!» είπε. Γιατί εμείς ξέραμε ότι σύμφωνα

με τα χριστιανικά έθιμα το φέρετρο έπρεπε να μεταφέρεται στο ύψος της μέσης του μεταφορέα, όμως λάθος καθορίσαμε την κατεύθυνση της σορού. Σύμφωνα με τα μουσουλμανικά έθιμα κατά τη μεταφορά του νεκρού, προηγείται η πλευρά του φέρετρου όπου βρίσκεται το κεφάλι. Κι εμείς επειδή έτσι πράξαμε, ο παπάς μάς προειδοποίησε. Παρόλο που είχαμε πάρει μέρος πολλές φορές στις κηδείες των Ρωμιών, αυτό δεν το είχαμε προσέξει. Μέχρι την εκκλησία μεταφέραμε τον νεκρό τα ίδια άτομα, με την πλευρά του κεφαλιού να είναι προς τα πίσω, όπως ήθελε ο παπάς, και πήραμε μέρος στην ακολουθία που έγινε στην εκκλησία.

Στην εκκλησία υπήρχε αρκετός κόσμος, όμως οι περισσότεροι ήταν Τούρκοι. Γιατί στο νησί η ελληνική κοινότητα είχε λιγοστέψει. Οι Μουσουλμάνοι που πήραν μέρος στην τελετή, αν και δεν συμμετείχαν φυσικά σε όλα τα τελετουργικά, ανάβοντας και κρατώντας κεριά στα χέρια έδειχναν ότι δεν είναι ξένοι εδώ. Πραγματικά το να ανάβουν οι Τούρκοι κεριά στην εκκλησία και οι Ρωμιοί να παρατάσσονται στο τζαμί είναι μια κατάσταση που δεν είναι άγνωστη σε μας. Εδώ και αιώνες στο νησί οι νεκροί έτσι κηδεύονται.

Μετά την τελετή το φέρετρο της Θεια-Κατερίνας αφού το σήκωσαν πάλι τέσσερα άτομα άρχισαν να το μεταφέρουν. Ύστερα από λίγο η μεταφορά του φέρετρου άρχισε να γίνεται διαδοχικά, όπως γίνεται στις κηδείες των Μουσουλμάνων. Οι Ρωμιοί όταν μεταφέρουν τους νεκρούς τους, αναλαμβάνουν το έργο αυτό τέσσερα άτομα από τους δυνατούς νέους της κοινότητας, και όσο θυμούμαι η εναλλαγή των ατόμων που μεταφέρουν τον νεκρό και η εκτέλεση αυτής της υποχρέωσης διαδοχικά δεν συναντάται πολύ. Τουλάχιστον αυτό δεν αποτελεί καθήκον, όπως στις τουρκικές κηδείες. Η μεταφορά του φέρετρου της Θεια-Κατερίνας γινόταν στο ύψος της μέσης του μεταφορέα, όπως σε ελληνική κηδεία, αλλά και διαδοχικά, όπως σε τουρκική κηδεία. Και καθώς ο νεκρός περνούσε από χέρι σε χέρι, όπως γίνεται σε μια τουρκική κηδεία, το άτομο που θα άρχιζε τη μεταφορά αναλάμβανε το καθήκον από τον μπροστινό μεταφορέα, ενώ το άτομο που έδινε το καθήκον σε νέο πρόσωπο έπαιρνε το πίσω τμήμα του φέρετρου. Έτσι το άτομο που κρατούσε το πίσω τμήμα εγκατέλειπε το έργο της μεταφοράς. Με τον τρόπο του αυτό το τελετουργικό της μεταφοράς του φέρετρου γινόταν εντελώς σύμφωνα με τα τουρκικά έθιμα. Για κάποιο άγνωστο λόγο ο παπάς δεν παρενέβη στην κατάσταση αυτή. Επειδή η μεταφορά του νεκρού θεωρείται καθήκον για την κοινότητα, ο καθένας μετέφερε το φέρετρο της Θεια-Κατερίνας μερικές φορές.

Όταν έφτασαν στο νεκροταφείο το καθετί που γινόταν αποτελούσε μια ανάμειξη τουρκικών και ελληνικών εθίμων. Η τοποθέτηση του φέρετρου στον τάφο, το χύσιμο κρασιού όταν ρίχνουν επάνω του χώμα, το κέρασμα με ψωμοτύρι στους συμμετέχοντες στην τελετή είναι έθιμα που όλοι εμείς έχουμε δει στις ελληνικές κηδείες. Όμως στον ενταφιασμό του φέρετρου υπήρχαν ίχνη μουσουλμανικών εθίμων. Για μας τους Τούρκους η επιθυμία του κόσμου να μεταφέρει τον νεκρό όσο είναι εθιμική υποχρέωση, άλλο τόσο είναι σημαντικό το ρίξιμο χώματος κατά τον ενταφιασμό του νεκρού. Το έργο αυτό των ζωντανών που θεωρούν ως τελευταίο καθήκον για τους νεκρούς γείτονές τους, πάλι στις λεπτομέρειές του, περιείχε τουρκικά έθιμα. Σύμφωνα μ' αυτό κανείς δεν έπαιρνε το φτυάρι από τα χέρια του άλλου αλλά ο καθένας μόνος του το έδινε στον άλλο, για να μπορέσει να κάνει κι αυτός το καθήκον τούτο χωρίς καθυστέρηση.

Η συμμετοχή στην κηδεία ήταν τόσο μεγάλη και οι άνθρωποι τόσο πολύ μοιράστηκαν μέσα τους τον πόνο του μπαρμπα-Δημητρού, ώστε όταν όλα τελείωσαν στο νεκροταφείο, ο Θειο-Δημητρός απευθύνθηκε στους συμμετέχοντες ως εξής: «Φίλοι σας ευχαριστώ πολύ όλους». Ο γέροντας αυτός, που από τον πόνο του με δυσκολία στεκόταν στα πόδια του, δεν είχε τη δύναμη να πει περισσότερα από αυτή τη μοναδική πρόταση. Άλλα αν βλέπατε το πρόσωπο του Θειο-Δημητρού, όταν έλεγε αυτή την πρόταση, θα καταλαβαίνατε ότι η προσπάθειά του να εκφραστεί δεν περιοριζόταν σ' αυτήν τη μοναδική πρόταση.

Η Θεια-Κατερίνα, που μεταφέρθηκε μέχρι το νεκροταφείο στα χέρια των τούρκων γειτόνων της, ποιος ξέρει πόσες φορές έχυσε δάκρυα πίσω από κάποιο νεκρό τούρκο γείτονά της. Εμάς πόσο πολύ μας αρέσανε τα πασχαλινά αυγά που μας έδινε, τα κουλούρια που μοσχομύριζαν γλυκάνισο. Μέσα στο νεκροταφείο οι προσευχές μας ήταν τουρκικές... Ήταν για την ψυχή της Θεια-Κατερίνας και των άλλων ρωμιών γειτόνων μας.

Τη μέρα εκείνη αν η κηδεία ήταν τουρκική ή ελληνική, αν η τελετή έγινε στην εκκλησία ή στο τζαμί, ποιο ήταν το νεκροταφείο που ενταφιάστηκε η νεκρή δεν είχε καμιά σημασία. Απλώς υπήρχε ένας πόνος, που η ζωή μάς έφερε στη γειτονιά μας, στο νησί μας, στα σπίτια μας και ανθρώπινα τον μοιραστήκαμε. Ήταν μια κοινή κηδεία, κανείς δεν παραξενεύόταν με όσα γίνονταν, δεν απορούσε, απλώς τα ζούσε.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΝΕΔΟ

Επιτέλους θα επισκευαστεί η Αγία Παρασκευή!

Όπως μας ενημέρωσε η πρόεδρος της Κοινοτικής Επιτροπής Τενέδου κ. Πελαγία Λεονταρίδου-Πισιριτζή, χορηγήθηκε από τις τουρκικές αρχές η άδεια για την ανακαίνιση του εξωκλησιού, που κινδυνεύει να καταρρεύσει. Όταν τελειώσουν οι εργασίες ανακαίνισης θα σας ενημερώσουμε σχετικά. Επίσης, παρέλαβε η Κοινότητα τους τίτλους ιδιοκτησίας των εξής ακινήτων της, που βρίσκονταν σε δικαστική εκκρεμότητα: Εκκλησία Κοίμησης Θεοτόκου, νεκροταφείο, Αγία Αικατερίνη, Άγιος Γεώργιος, Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος (αποκεφαλιστής) στα Σαράγια, 2 μαγαζιά στη Χώρα, 1 χωράφι στα Τσαγιρια και 1 ελαιώνας. Είχαμε γράψει σχετικά και στο τεύχος 16 του περιοδικού μας. Στον Άγιο Γεώργιο πρόκειται να κτισθεί κατοικία για τον ιερέα της Τενέδου.

Το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής (2011)

Ένα καλοκαίρι αικόμη στον τόπο μου, στο νησί μου, στη γενέτειρά μου. Ευχαριστώ και δοξάζω τον Θεό που και φέτος με αξιώσε να είμαι στο νησάκι μου και να προσπαθώ να φέρω εις πέρας καθήκοντα που έχω αναλάβει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Καθώς τον μήνα Ιούλιο τη Τένεδος φορά τα γιορτινά της για να τιμήσει την πολιούχο Αγία Παρασκευή της, έτσι και φέτος ξεκινήσαμε τις προετοιμασίες μας για να την τιμήσουμε όπως της αρμόζει αρκετά νωρίς. Κάναμε λοιπόν την απαιτούμενη καθαριότητα, βαφές, κάποιες μικροεπισκευές, τόσο στο εξωκλήσι, όσο και στην εκκλησία. Πλησίαζαν οι μέρες και άρχισαν να έρχονται οι επισκέπτες ο ένας μετά τον άλλον. Η αγωνία και η χαρά στο αποκορύφωμα. Και φέτος είχαμε κοντά μας αρκετούς συμπατριώτες από Ελλάδα, Αυστραλία, Αμερική, Γαλλία κ.λπ. Χαρά και συγκίνηση να βλέπουμε παλιά αγαπημένα πρόσωπα.

◀ Το φετινό πανηγύρι

Την παραμονή λοιπόν της Αγ. Παρασκευής, όπως κάθε χρόνο, χοροστάτησε στην εκκλησία ο Μητροπολίτης μας κ. Κύριλλος, όπως και στη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε στο εξωκλήσι της Αγ. Παρασκευής ανήμερα. Τον Μητροπολίτη συνόδευσαν οι δύο ιερομόναχοι της Μονής Κουτλουμουσίου του Αγίου Όρους. Οι πατέρες απ' το Άγιο Όρος παραβρέθηκαν κοντά μας χάρη στην πρωτοβουλία και μεσολάβηση της οικογένειας του συμπατριώτη μας κ. Νίκου Αρβανίτη και της συζύγου του κ. Δέσποινας. Μετά τον εσπερινό της παραμονής ο σύλλογος της Ν. Τενέδου Χαλκιδικής με πρόεδρο την κ. Σούλια Χατζηκυριάκου προσκάλεσαν όλους τους συμπατριώτες σε παραλιακό εστιατόριο. Ήταν πολύ ωραία βραδιά με πολύ κέφι καις γλέντι για όλους.

Η λειτουργία ξεκίνησε γύρω στις 9 το πρωί, ακολούθησε η περιφορά της εικόνας και η αρτοκλασία. Οι προσκυνητές πολλοί και μάλιστα αρκετοί αλλόθρησκοι, που γνωρίζοντας τη χάρη της Αγίας προσευχήθηκαν και άναψαν κεράκια σ' Αυτήν.

Ο σύλλογος της Ν. Τενέδου Χαλκιδικής, όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος είχε οργανώσει εκδρομή στον τόπο μας, όπου οι επισκέπτες-εκδρομείς ήταν γύρω στα 50 άτομα. Επίσης παραβρέθηκε και το χορευτικό συγκρότημα του συλλόγου που άνοιξε τον χορό μετά τη Θεία Λειτουργία και κατά τη διάρκεια του γεύματος.

Και το φετινό πανηγύρι ανήκει στην ιστορία του νησιού. Εύχομαι λοιπόν σε όλους η χάρη και η ευλογία της Αγ. Παρασκευής να μας προστατεύει και να μας αξιώσει να ζήσουμε, αν όχι καλύτερες, τις ίδιες στιγμές και του χρόνου.

Με αγάπη και εκτίμηση
Η κοινοτική πρόεδρος Τενέδου
(και δικός σας άνθρωπος)
Πελαγία Λεονταρίδου-Πισιριτζή

Το καθιερωμένο προσκύνημα στην Τένεδο

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος καταφέραμε να επισκεφτούμε το αγαπημένο μας νησί παραμονές της Αγίας Παρασκευής. Δυστυχώς φέτος λόγω μειωμένης συμμετοχής δεν πραγματοποιήθηκε η εκδρομή του συλλόγου, με αποτέλεσμα να παραβρεθούμε λίγοι στο πανηγύρι της Αγ. Παρασκευής.

Αυτές τις μέρες η Τένεδος γίνεται τόπος συνάντησης ανθρώπων από τα πέρατα της γης, που γεννήθηκαν ή καταγονται από την Τένεδο αλλά δεν την ξεχνούν και δεν αφήνουν την απόσταση να τους χωρίσει από τους φίλους ή τους συγγενείς τους. Η Τένεδος γεμίζει ζωή και μάλιστα ελληνική ζωή με τα γέλια και τις φωνές που ακους παντού.

Ο εορτασμός ξεκίνησε στις 25 Ιουλίου το βράδυ στη Χώρα με τη συμμετοχή όλων των επισκεπτών αλλά και των κατοίκων του νησιού. Την επομένη παρουσία του μητροπολίτη κ. Κύριλλου έγινε η καθιερωμένη λειτουργία στο αγαπημένο μας εκκλησάκι της Αγ. Παρασκευής. Η παρουσία του κόσμου

ήταν μεγάλη και μετά το τέλος της λειτουργίας ακολούθησε γλέντι και χορός.

Εύχομαι του χρόνου να καταφέρω να πάω ξανά ελπίζοντας να είμαστε πολύ περισσότεροι και να έχουμε καταφέρει να αρχίσουν οι επισκευές στο αγαπημένο μας εξωκλήσι.

Έχουμε έναν σύλλογο με συγκεκριμένους σκοπούς. Για να λειτουργήσει ο σύλλογος μας έχουμε ανάγκη το ενδιαφέρον και την εμψύχωση όχι μόνο των λίγων, που ευτυχώς είναι πάντα δίπλα μας, αλλά όλων σας. Ελάτε κάθε Τετάρτη, είμαστε στο γραφείο του συλλόγου να πιούμε καφέ, να μιλήσουμε, να πούμε τα δικά μας. Η παρουσία σας μας δίνει μεγάλη χαρά. Να είστε όλοι καλά όπου και αν βρίσκεστε και καλό χειμώνα.

Δέσποινα Κάλφα

Στην Τένεδο ξανά...

Ιούλιος 2011. Μία Τένεδος αγνώριστη. Πλήθος κόσμου που κινείται αδιάκοπα, πληθώρα τεράστιων αυτοκινήτων που δεν χωράνε να κινηθούν και σχηματίζουν ουρές και μποτιλιαρίσματα. Τόσα πολλά που δυσκολεύεσσι να κυκλοφορείς στα στενά δρομάκια της και απίστευτο και όμως αληθινό, δεν βρίσκεις να παρκάρεις πουθενά!!!

Πήγα και φέτος στην πατρίδα μετά από απουσία ενός έτους. Πολύ ωραίο το νησί μας, δεν μου έκανε καρδιά να φύγω. Μετρούσα τις ημέρες να μην περάσουν, αλλά δυστυχώς όλα τα ωραία τελειώνουν γρήγορα. Παρόλα τα προβλήματα, την κοσμοπολημέρα, το θόρυβο, τους όχι και τόσο καθαρούς δρόμους και τις κάθε είδους περιεργες εμφανίσεις, η Τένεδος εξακολουθεί να είναι ένα υπέροχο νησί. Η μήπως έτοι τη βλέπω εγώ, επειδή είναι η πατρίδα μου και την αγαπώ; 'Η μήπως επειδή έχω ακόμα εκεί ένα συγγενικό σπίτι και βρίσκω πάντα μία πόρτα ανοιχτή και ένα τραπέζι στρωμένο και χαμόγελα με αγκαλιές να με υποδέχονται; Τα ίδια όμως λένε πολλοί γνωστοί και φίλοι που επισκέπτονται την Τένεδο τα τελευταία χρόνια και γοητεύονται από τις ομορφιές της. Άρα τίποτε δεν μπορεί να ασχημίσει την Τένεδο...

Φέτος, ήμουν πιο χαλαρή, είχα περισσότερο ελεύθερο χρόνο, γιατί δεν είχα τις υποχρεώσεις και τις φροντίδες της ενεργού προέδρου του Συλλόγου και έτσι απόλαυσα καλύτερα αυτά που μου πρόσφερε το νησί μας.

Να περιγράψω τις θάλασσες της, τις παραλίες της, την εξοχή της, τα σπίτια της, τα φαγητά της, τα ψάρια της, τους αχινούς της, τα αμπέλια της, τα σταφύλια της, τα κρασιά της, τον αρωματισμένο αέρα της; Όλα είναι υπέροχα. Δεν περιγράφονται όμως, πρέπει κανείς να τα ζήσει για να καταλάβει αυτό που εμείς οι Τενεδιοί νοιώθουμε. Γ' αυτό πηγαίνω στην Τένεδο, για να ζήσω έστω και λίγες μέρες την ομορφιά της, τη γοητεία της, τη δροσιά της.

Σε σύγκριση όμως με τις προηγούμενες χρονιές, φέτος είδα λιγότερους επισκέπτες και εκδρομείς από Ελλάδα και τις άλλες χώρες όπου ζουν Τενεδιοί (Αυστραλία, Γαλλία, Αμερική).

Η εκκλησία μας, η Κοίμηση της Θεοτόκου δεν είχε πολλούς

προσκυνητές. Ο Μητροπολίτης μας κ. Κύριλλος και οι δύο ιερείς, που τον πλαισίωναν, έδιναν την μεγαλοπρέπεια στις λειτουργίες που έγιναν την Κυριακή 24 και τον εσπερινό 25 Ιουλίου. Το περίφημο καμπαναριό της εκκλησίας μας, φωτισμένο και λαμπερό αυτές τις γιορτινές νύχτες, πρόσφερε μια νότα ανάτασης, χαράς και αισιοδοξίας στους επισκέπτες μας.

Το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής ήταν πολύ καλά οργανωμένο. Αξίζουν συγχαρητήρια στα μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής και την πρόεδρό της Πελαγία Πισιριτζή, που μαζί με την Βασιλική Σταρένιου κουράζονται πολύ και δίνουν μεγάλο αγώνα κάθε χρόνο τέτοια εποχή για να λειτουργήσουν όλα στην εντέλεια και στην εκκλησία και στο εξωκλήσι. Το ίδιο καλά οργανωμένο ήταν και το τμήμα εκείνο του πανηγυριού, που συνήθως αναλαμβάνει το Δ.Σ. του Συλλόγου των Απανταχού Τενεδίων της Νέας Τενέδου.

Το εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής, όμως, όλο και σε χειρότερη κατάσταση, ετοιμόρροπο πάντα, σε ξεγελάει προσωρινά το φρέσκο ασβέστωμα των τοίχων, αν το παρατηρήσεις όμως βλέπεις την θλιβερή κατάστασή του. Ακόμα περιμένουμε την άδεια επισκευής από τις τουρκικές αρχές. Πέρασαν 4 χρόνια!!! Πάντα όμως ελπίζουμε...

Το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, που βρίσκεται μέσα στη χώρα, ανακαίνιστηκε εξωτερικά με δαπάνες τις κυρίας Αθανασίας Ευστρατίου και για πρώτη φορά παραβρέθηκα σε λειτουργία που έγινε από την ίδια στη μνήμη των προγόνων της. Το παρεκκλήσι αυτό ήταν εγκαταλελειμένο και ετοιμόρροπο για πολλά χρόνια.

Οι μόνιμοι κάτοικοι όλοι και λιγοστεύουν. Λίγες ημέρες πριν της Αγίας Παρασκευής πέθανε η Γιαννούλα Σβίγγου. Παραβρέθηκε πολύς κόσμος στην τελετή που έγινε στην εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, Ρωμιοί και Τούρκοι συμπατρώτες της ήταν εκεί για να την αποχαιρετήσουν.

Οι περισσότεροι από τους υπόλοιπους κατοίκους είναι ήδη στην τρίτη ηλικία. Οπότε ποιο θα είναι το μέλλον της Ρωμιοσύνης της Τενέδου; Υπάρχει βέβαια η μία και μοναδική νεανική παρουσία, του Κώστα Σάλτου που είναι και η ελπίδα για το αύριο, αλλά πώς, ένας και μοναδικός; Είναι νέος με τόλμη και όραμα, ήδη δραστηριοποιείται επιχειρηματικά με επιτυχία. Ας ελπίσουμε ότι το αύριο το δικό του θα είναι καλύτερο από το σήμερα των υπολοίπων συμπατριώτων του.

Η Τένεδος πάντα προσφέρει αυτά τα αντιφατικά συναισθήματα, χαράς-αγαλλίασης-αισιοδοξίας και θλίψης-απογοήτευσης-απαισιοδοξίας. Κάθε φορά που πηγαίνω στην πατρίδα νοιώθω αυτά τα συναισθήματα να με πλημμυρίζουν και προσπαθώ να εστιάσω περισσότερο στα αισιοδοξα, αλλά αυτό δεν είναι πάντα εύκολο να επιτευχθεί.

'Ετσι και φέτος ένοιωθα μπερδεμένη, από πού άραγε να αντλήσω αισιοδοξία;

Εύα Μελαχροινού

Πρώην πρόεδρος του Συλλόγου Τενεδίων «ο Τέννης»

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΝΕΔΟΥ

Οι κηπουροί της Τενέδου

Ένα ακόμα παραδοσιακό επάγγελμα που υπήρχε στην Τένεδο ήταν οι κηπουροί (Μπαχτσαβάνηδες ή Μπαχτσαβανοί). Παρόλο που το νησί δεν είχε πολλά νερά για να ευδοκιμούν τα κηπευτικά, ωστόσο από τα πολύ παλιά χρόνια η παραγωγή λαχανικών ήταν σημαντική ώστε να καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών των κατοίκων. Σε μερικές περιπτώσεις γινόταν και εισαγωγή λαχανικών από την απέναντι μικρασιατική περιοχή, χωρίς ωστόσο οι κάτοικοι να προτιμούν τα προϊόντα αυτά παρά τη χαμηλή τιμή τους σε σχέση με τα ντόπια. Εκεί που το νησί υστερούσε ήταν τα χειμερινά φρούτα (πορτοκάλια, μανταρίνια, μήλα) τα οποία εισάγονταν από άλλες περιοχές. Καλοκαιρινά φρούτα (καρπούζια, πεπόνια, σύκα, αχλάδια, μούρα κ.ά.) υπήρχαν αρκετά, αλλά η παραγωγή τους εξυπηρετούσε τις προσωπικές ανάγκες των παραγωγών, χωρίς να διατίθενται στην αγορά. Ακόμα και τα σταφύλια, που ήταν η κύρια παραγωγή του νησιού, δεν ήταν διαθέσιμα στην τοπική αγορά, αφού μόνον οι ξένοι (δημόσιοι υπάλληλοι κ.λπ.) δεν είχαν δική τους παραγωγή.

Η ύπαρξη πολλών κηπουρών είχε δημιουργήσει έναν ιδιότυπο ανταγωνισμό μεταξύ τους, που οδηγούσε στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων. Φαίνεται ότι ήταν αποδοτικό επάγγελμα, αν λάβει κανείς υπόψη ότι ορισμένοι Τενεδιοί που μετανάστευσαν στην Αμερική ως εργάτες, όταν ήλθαν στο νησί, το πρώτο τους μέλημα ήταν να αγοράσουν ένα καλό χωράφι για να το κάνουν περιβόλι. Στην κηπουρική της Τενέδου παρατηρείται μια ιδιομορφία. Ενώ τα άλλα επαγγέλματα τα ασκούσαν συνήθως Έλληνες, στους κηπουρούς έχουμε κι αρκετούς Τούρκους. Παρακάτω θα αναφέρουμε τους κήπους στην Τένεδο από τα παλιά χρόνια μέχρι την περίοδο που εγκατέλειψαν το νησί οι Έλληνες με όσες πληροφορίες για τον καθένα είναι διαθέσιμες.

1. Του Βασίλη: ανήκε στον Βασίλη Στέργιο ή Στεργίου. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε το 1907 ως μετανάστης. Βρισκόταν απέναντι ακριβώς από το σημερινό χριστιανικό νεκροταφείο. Μάλιστα έδωσε το όνομά του και στην περιοχή.
2. Του Χαράλαμπου Τζαμφώτη (Κιουλάμπεϊ): βρισκόταν στη δεξιά πλευρά του δρόμου προς το «Πριγιάζ λιμάνι», λίγο πιο πέρα από τις «λίμνες» και το ντάμι του «Πιτσώνη».
3. Του Χαράλαμπου Παντελάρα: βρισκόταν στο «Πριγιάζ λιμάνι» πάνω στο δρόμο. Τον διαδέχτηκε ο Δημήτρης Κομνηνάκης (Άμτζας) και τέλος ο Τούρκος Riza Yalçın. Είχε σιδερένιο «ροδάνι».*
4. Του Δημήτρη Καγκά (Πτάκα): βρισκόταν στο «Πριγιάζ λιμάνι» κοντά στον μπαχτσέ του Παντελάρα. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης. Είχε ξύλινο «ροδάνι».*
5. Του Απόστολου Κερκενέ (Μπίρμπα): βρισκόταν στο «Πριγιάζ λιμάνι», πάνω στο δρόμο λίγο πιο πέρα από τον μπαχτσέ του Παντελάρα. Τον έφτιαξε μετά την επιστροφή του από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης το 1911. Είχε δύο πηγάδια. Αρχικά χρησιμοποιούσε ξύλινο «ροδάνι»* και αργότερα σιδερένιο. Τον διαδέχτηκε ο γιος του Στέφανος, που τον διατήρησε μέχρι το 1975, όταν έφυγε από την Τένεδο, αντικαθιστώντας τα τελευταία χρόνια το «ροδάνι» με μηχανή.
6. Του Τρεμούλη: βρισκόταν στο «Πριγιάζ λιμάνι» κοντά στην παραλία. Τον αγόρασε ο Τάκης Σαρής και τον φύτεψε αμπέλι.
7. Του Σερίφ Αλή: βρισκόταν στον Άγιο Κωνσταντίνο και ανήκε στον Τούρκο Şerif Ali.
8. Του Αγιάζ Ουσίν: ανήκε στον Τούρκο Hüseyin Akar. Βρισκόταν στον Άγιο Κων/vo.

* μαγκάνι για την άντληση του νερού από το πηγάδι. Αρχικά ήταν με ξύλινους κουβάδες και αργότερα αντικαταστάθηκε από σιδερένιο με μπουρί και αλυσίδες. Τα έσερνε ζώο, συνήθως γάιδαρος.

9. Του Ντελή Αλή: ανήκε στον Τούρκο Ali Deniz. Βρισκόταν στον Άγιο Κων/vo. Το «ροδάνι»* του ήταν ξύλινο.
10. Του Ιρζά Μπινά: ανήκε στον Τούρκο Riza Yalçın. Βρισκόταν στον Άγιο Κων/vo.
11. Του Δημήτρη Μαλαματίνα: βρισκόταν στον Άγιο Σπυρίδωνα. Αρχικά είχε ξύλινο «ροδάνι»* και αργότερα σιδερένιο. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης.
12. Της Ουρανίας Μουκατά: ήταν στο «Τούζμπουρνου».
13. Του Κουτζαμίς: ανήκε στον Τούρκο Ahmet Kocamış. Βρισκόταν στα «Γιαρντίμια». Είχε σιδερένιο «ροδάνι».*
14. Του Στραβού Ιρζά: βρισκόταν στα «Γιαρντίμια», περιοχή «Κολούδες».
15. Του Ξενοφώντα Γκόγκου: βρισκόταν στα «Γιρεμπακάνια», περιοχή «Απτί μπαχτσέ». Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1940.
16. Του Βασίλη Αρβανίτη: βρισκόταν στα «Γιρεμπακάνια». Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1950.
17. Του Γιώργου Αβαγιανού (Νταντάλα): βρισκόταν στην Παναγιά, κοντά στον μπαχτσέ του Κράλη. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης. Τον αγόρασε από τα αδέλφια Γιώργο και Παναγιώτη Γερινάκη.
18. Του Κράλη: ανήκε στον Νικόλαο Κράλη. Βρισκόταν στην Παναγιά. Είχε ξύλινο «ροδάνι».* Ο Νικόλαος Κράλης τον είχε μέχρι το 1923, όταν έφυγε από την Τένεδο.
19. Του Γιώργου Σάλτου: βρισκόταν στα «Καραγάτσια». Ήταν σε λειτουργία μέχρι το 1950-60.
20. Του Νικόλα Πατνιώτη: βρισκόταν στα «Καραγάτσια». Τον συνέχισε ο Στράτος Αρβανίτης μέχρι το 1965 περίπου.
21. Του Μόσχου Βασιλούδη: βρισκόταν στην Αγία Παρασκευή. Τον συνέχισε ο γιος του Αναστάσης μέχρι το 1965 και αργότερα ο Ευάγγελος Μαραγκός (Φαΐκς) μέχρι το 1970.
22. Του Παναγή Ζανταλτζή: βρισκόταν στον «Σουλούμπαχτσε».
23. Του Κώστα Κάργου: βρισκόταν στον «Σουλούμπαχτσε». Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1940.
24. Του Πράσα: βρισκόταν στα «Ρέματα». Το «Πράσας» είναι μάλλον παρατσούκλι.
25. Του Ρέντα: βρισκόταν στον Άγιο Στράτη. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης.
26. Του Χρήστου Σπανούδη (Μπέγου): βρισκόταν στον Άγιο Στράτη. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης.
27. Του Χρήστου Καλαφάτη: βρισκόταν στα «Τσαγίρια», στον «Κοτζάντερε». Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης. Είχε σιδερένιο «ροδάνι».* Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1970.
28. Του Μανώλη Ζούρου: βρισκόταν στα «Τσαγίρια», κοντά στον «Κουρούτσεσμε». Ήταν μικρός κήπος για τις προσωπικές κυρίως ανάγκες του ιδιοκτήτη, με ανεμόμυλο για την άντληση του νερού από το πηγάδι.
29. Του Γιάννη Καντάνη: βρισκόταν στα «Τσαγίρια», κοντά στην Αγία Μαρίνα. Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης. Τον συνέχισε ο γιος του Σπύρος μέχρι τη δεκαετία του 1970.
30. Του Δημήτρη Κακμή: βρισκόταν στα «Τσαγίρια». Τον έφτιαξε όταν επέστρεψε από την Αμερική, όπου πήγε ως μετανάστης. Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1940.
31. Του Χαζίμ: ανήκε στον Τούρκο Haşim Yunatçı. Βρισκόταν στα «Τσαγίρια», κοντά στην Αγία Μαρίνα. Τον καλλιεργούσε συνεταιρικά με τον Ali Bursali. Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1940.
32. Του Κοτζά Παρά: βρισκόταν στον Άγιο Κωνσταντίνο. Ήταν σε λειτουργία μέχρι τη δεκαετία του 1950. Το «Κοτζά Παρά» είναι παρατσούκλι κάποιου Τούρκου.
33. Του Αναστάση Καζάκου: βρισκόταν στα «Καραγάτσια». Τον καλλιεργούσε ο γαμπρός του Γιώργος Αβαγιανός μαζί με τον Rıza Bursali.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΝΕΔΟΥ

Διακεκριμένοι Τενέδιοι

Απόστολος Κερκινέογλου, φιλόλογος
<http://users.otenet.gr/~aker>

(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Νεόφυτος Α' ο Τενέδιος, Μητροπολίτης Ίμβρου
 Ο Νεόφυτος καταγόταν από την Τένεδο, γι' αυτό και είναι γνωστός ως «Τενέδιος». Ανήλθε στον μητροπολιτικό θρόνο της Ίμβρου το 1762. Η αρχιερατεία του υπήρξε πλήρης δραστηριότητων. Αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ζήτησε από τις μονές του Αγίου Όρους που είχαν μετόχια στην Ίμβρο να στέλνουν μορφωμένους μοναχούς ως διαχειριστές των μετοχίων, για να συμβάλουν στη μόρφωση των κατοίκων της νήσου. Στην πρόσκληση αυτή του μητροπολίτη ανταποκρίθηκαν προθύμως οι μονές. Πρώτος ήλθε ένας ιερομόναχος από την Πάτμο, ονόματι Δανιήλ. Φαίνεται ότι πρόκειται για τον Δανιήλ Πάντουβα, απόφοιτο της Πατμιάδος Σχολής, τον οποίο συναντούμε και στο σχολείο της Τενέδου το 1783. Δεν παρέμεινε όμως για πολύ στην Τένεδο, γιατί ύστερα από εισήγηση του οικουμενικού πατριάρχη Γαβριήλ εξελέγη μητροπολίτης Σεβάστειας, πριν από το 1787, ενώ το 1793 προήχθη στον θρόνο της Βιζύης, όπου και πέθανε το 1813.¹ Ο Νεόφυτος μετέφερε τη μητρόπολη από το φρούριο, μέσα στο οποίο κατοικούσαν οι προγενέστεροι μητροπολίτες, σε μια απλή οικία όπως των υπόλοιπων κατοίκων της νήσου. Τελευταία έκτισε και δεύτερη κατοικία στο Γλυκό, την οποία αφού προικοδότησε με 3.000 γρόσια, την παραχώρησε να γίνει σχολείο μετά τον θάνατό του, αν και η παραχώρηση αυτή έμεινε στα χαρτιά «διὰ τὴν ἀπειροκαλίαν τῶν Ἰμβρίων». «Ο ἀμαθῆς καὶ ἄγριοκος λαὸς τῆς Ἰμβρου τοῦ τότε καιροῦ», γράφει ο Ίμβριος Βαρθολομαίος Κουτλουμουσιανός, στον «θεῖον τούτον ιεράρχην» χρωστά τα πρώτα μαθήματα της βελτίωσής του. Ο Νεόφυτος έκτισε επίσης πρώτος «έκκλησίαν τρισυπόστατον» στο χωριό Αγ. Θεόδωρος, μετά την εκκλησία της μητρόπολης, λέγοντας ότι κατασκευάζει αχυρώνα και φούρνο για τον φόβο προ-

φανώς των Τούρκων. Την εκκλησία αυτή καθιέρωσε στο όνομα της Αγ. Μαρίνας. Τέλος διακόσμησε τις εκκλησίες στο Γλυκό και στην Παναγία.²

Παρά τα έργα του αυτά ο Νεόφυτος καθαιρέθηκε με απόφαση της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας τον Οκτώβριο του 1765. Στην απόφαση αναφέρονται ανάμεσα στα άλλα ότι «ὅ ἀρχιερεὺς ὑμῶν κακονεόφυτος ἐπιταχθεὶς πολλάκις νὰ πληρώσῃ τὰ τε βασιλικὰ μηρία ὥποι χρεωστεῖ καὶ τὰ διάφορα τῶν δανειστῶν του ἀρχόντων [...] αὐτὸς ὅμως μήτε τὰς πατρικὰς μου συμβούλας ἥκουσε, μήτε καμμίαν πρόνοιαν καὶ ἐπιμέλειαν διορθώσεως ἔδειξεν, ἀλλὰ συνάξων τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας ταύτης τὰ κατεξάδευσεν [...] καταφρονήσας τῆς συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιταγῆς ἀφανῆς ἐγένετο φυγῶν ἐντεῦθεν καὶ οὐκ ἐφανέρωσεν ἐαυτὸν εἰς ποιὸν τόπον εὑρίσκεται». Είναι πολύ πιθανό η απόφαση αυτή να μην εκτελέστηκε ποτέ, καθώς αφενός το ἐγγραφο φέρει γραμμές σε σχήμα X, διαγραφής δηλαδή, και αφετέρου βλέπουμε να παραμένει στη θέση του μέχρι το 1785, όταν τον διαδέχτηκε ο Ιγνάτιος ο Λέριος (1785-1793). Ωστόσο δεν σώζεται πράξη ἀρσης της καθαίρεσής του.³ Ο Νικηφόρος Γ' Γλυκάς, μητροπολίτης Ίμβρου και αργότερα Μηθύμνης, γράφει για τον Νεόφυτο ότι όταν ασθένησε δεν τον ἐνοιαζε τίποτε ἀλλο παρά γιατί δεν μπόρεσε να πληρώσει τα χρέη του. Και ήταν αρκετά, συμπληρώνει ο Γλυκάς, καθώς δεν ήταν μόνο αυτά που δίνονταν στον Πατριάρχη και σε άλλους, αλλά και τα πολυτελή ἔξοδα των αρχιερατικών, τα ανάλογα ἔξοδα για τα ἐπιπλα της μητρόπολης κ.λπ.⁴ Φαίνεται ότι το πρόβλημα των εξόδων δεν δημιουργήθηκε την εποχή του Νεόφυτου αλλά προϋπήρχε και επί του προκατόχου του Νικηφόρου Α', ο οποίος και παραιτήθηκε λόγω της αδυναμίας να εξοφλήθούν τα υπέρογκα χρέη.⁵ Ο Νεόφυτος, τον οποίο ο λαός λάτρευε και αποκαλούσε «ο καλός δεσπότης», πέθανε τον Μάρτιο του 1785 και ενταφιάστηκε στο Κάστρο της Ίμβρου.⁶

Παραπομπές-σημειώσεις

1. Α. Μουστοξύδου-Β. Κουτλουμουσιανού, Υπόμνημα Ιστορικόν περί της νήσου Ίμβρου, Κων/πολις 1845, σ. 77. Πβ. Τρ. Εναγγελίδης, Η εκπαίδευσης σε επί τουρκοκρατίας, εν Αθήναις 1936, τ. ΙΙ, σ. 98-99. Πβ. Μ. Μαλανθράκης, Η Πατμιάς Σχολή, εν Αθήναις 1911, σ. 51. Πβ. Απ. Κερκινέογλου, Η Τενέδος χωρίς Τενέδιους, Αθήνα 2009, σ. 76. Σημείωση: Ο Κουτλουμουσιανός μνημονεύει τον Δανιήλ στο «Үпомнъиа» του, χωρίς να αναφέρει το επώνυμό του, προσθέτει όμως ότι υπήρξε μητροπολίτης Βιζύης. Ο Εναγγελίδης, στην παράγραφο για την εκπαίδευση της Ίμβρου γράφει ότι ο Δανιήλ που δίδαξε στην Ίμβρο δεν ταυτίζεται με εκείνον της Τενέδου, αλλά πρόκειται για απλή συνωνυμία.

2. Α. Μουστοξύδου-Β. Κουτλουμουσιανού, Υπόμνημα Ιστορικόν, ό.π. σ. 77.
3. Β. Γ. Ατέσης, Η ιερά Μητρόπολης Ίμβρου και Τενέδου ανά τους αιώνας, ανάτ. Επετ. Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας «Εκκλησία και Θεολογία» τ. ΙΙ (1981) σ. 467-469.
4. Νικηφόρου Γλυκά, του Ίμβριου, μητρ. Μηθύμνης, Βιογραφία και ημερολόγια, τ. Β', εν Αθήναις 1907, σ. 27.
5. Α. Μουστοξύδου-Β. Κουτλουμουσιανού, Υπόμνημα Ιστορικόν, ό.π. σ. 76. Πβ. Β. Γ. Ατέσης, Η ιερά Μητρόπολης, ό.π. σ. 465.
6. Π. Καλαϊτζής, Εκκλησιαστική Ιστορία της Ίμβρου Αλεξ. Ζαφειριάδου, Β' έκδ., Αθήναι 1971, σ. 286.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΤΕΝΕΔΟ

Η γιορτή της Παναγίας στη Ν. Τενέδο

14 Αυγούστου 2011. Παραμονή της κοιμητηριακής της Θεοτόκου. Βρίσκομαι στην πλατεία της Ν. Τενέδου. Είναι η δεύτερη φορά που επισκέπτομαι το χωριό. Είναι ένας τόπος που διαθέτει μεγάλη φυσική ομορφιά. Βέβαια αυτό που με έκανε να θέλω να ξαναέρθω ήταν η ζεστασιά με την οποία με δέχτηκαν την πρώτη φορά οι ντόπιοι. Είναι φιλόξενοι και κάνουν τον επισκέπτη να νιώθει χωριό του το χωριό τους.

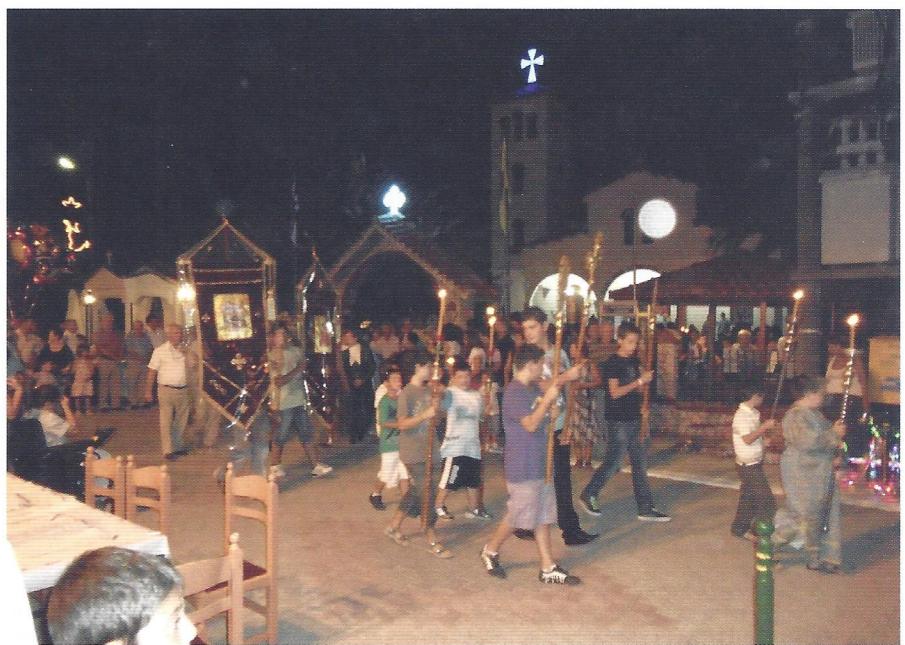
Όπως κάθε χρόνο και φέτος η πλατεία της Ν. Τενέδου είναι έτοιμη για το καθιερωμένο πανηγύρι εν όψει της ημέρας της Παναγίας. Οι ντόπιοι έχουν φροντίσει να κλείσουν τραπέζια για το πανηγύρι που θα ακολουθήσει μετά τη λήξη του εσπερινού. Η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που βρίσκεται στο χώρο της πλατείας είναι στολισμένη για τον πανηγυρικό εσπερινό. Σιγά-σιγά ο κόσμος αρχίζει να έρχεται. Σε λίγο το εσωτερικό της εκκλησίας και το προαύλιο γεμίζουν ασφυκτικά. Όλοι είναι παρόντες. Οι αρχές του τόπου, οι μόνιμοι κάτοικοι, οι καλοκαιρινοί επισκέπτες ακόμα και κάτοικοι από τα γύρω χωριά.

Ο τοπικός πολιτιστικός σύλλογος δίνει το δικό του παρόν. Γυναίκες με παραδοσιακές φορεσιές και παιδιά κρατώντας τα εξαπτέρυγα πλαισιώνουν την εικόνα της Θεοτόκου. Ακολουθεί περιφορά της εικόνας της Παναγίας στον οικισμό της Ν. Τενέδου. Άνθρωποι όλων των ηλικιών ακολουθούσαν με κατάνυξη τη λιτανεία. Το πανηγύρι που ακολούθησε κράτησε το κέφι αμείωτο μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες.

Τελειώνοντας θέλω να συγχαρώ τους κατοίκους και τον πολιτιστικό σύλλογο «Το κοινόν των Τενεδίων» και το συμβούλιο του τοπικού δημοτικού διαμερίσματος για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και καλώ όποιον μπορεί να επισκεφθεί αυτόν τον όμορφο τόπο.

▲ Η περιφορά της εικόνας της Παναγίας στη Ν. Τένεδο

▲ Η περιφορά της εικόνας της Παναγίας στη Ν. Τένεδο

Υγιεινή διατροφή

Η υγιεινή διατροφή παρέχει όλες τις θρεπτικές ουσίες που χρειάζεται το σώμα ώστε να είναι υγιές. Έχει ποικιλία και είναι πλούσια σε φρούτα και λαχανικά, ενώ περιέχει ελάχιστα κεκορεσμένα λιπαρά, τα οποία βρίσκονται σε προϊόντα του εμπορίου, το κρέας, το πλήρες γάλα, το βούτυρο και το τυρί. Η διατροφή πρέπει να καλύπτει τις ανάγκες του σώματος σε ενέργεια συμβάλλοντας παράλληλα στη διατήρηση ενός φυσιολογικού βάρους.

Με την υγιεινή διατροφή, ελαττώνεται ο κίνδυνος καρδιοπαθειών και άλλων παθήσεων, όπως κάποιες μορφές καρκίνου και διαβήτη. Η υγιεινή διατροφή είναι ιδιαίτερα ευεργετική για την καρδιά σας. Επιδρά με διάφορους τρόπους όπως π.χ. βοηθά να διατηρείται η ποσότητα χοληστερίνης στο αίμα σε φυσιολογικά επίπεδα, βοηθά να βελτιώσετε την αρτηριακή πίεση και να μην πάρετε βάρος. Εκτός από τα θέματα υγείας, η υγιεινή διατροφή μπορεί επίσης να βελτιώσει την αυτοπεποίθηση και την εμφάνισή σας. Ένα σωστό διατροφικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει τροφές από όλες τις ομάδες τροφίμων: γάλα, λαχανικά, ψωμί και δημητριακά, φρούτα, γάρια, πουλερικά και κρέας.

Μεσογειακή διατροφή

Ως μεσογειακή διατροφή αναφέρεται ένα είδος διατροφής που χαρακτηρίζεται από χαμηλή κατανάλωση λίπους και ιδιαίτερα κορεσμένων λιπαρών οξέων, και αντίθετα από υψηλή κατανάλωση υδατανθράκων, που βρίσκονται κυρίως στα σιτηρά και τα προϊόντα τους (δημητριακά, ψωμί, ρύζι και μακαρόνια), στα φρούτα, στα λαχανικά, στο γάλα και τα γαλακτοκομικά. Η μεσογειακή διατροφή είναι επίσης πλούσια σε βιταμίνες, ενώ η κύρια μορφή λίπους που χρησιμοποιείται είναι το ελαιόλαδο. Η μεσογειακή δίαιτα παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα της Μεσογείου. Αυτό οφείλεται στις τοπικές συνήθειες και παραδόσεις και στην τοπική χλωρίδα και πανίδα κάθε περιοχής. Όμως, υπάρχουν κοινά σημεία στις διατροφικές συνήθειες όλων των λαών της Μεσογείου, όπως είναι το ελαιόλαδο και η αρθονία των φρούτων, των οσπρίων και χορταρικών που συνθέτουν τα βασικά χαρακτηριστικά της μεσογειακής διατροφής. Αυτή η διατροφή των παππούδων μας είναι ευεργετική για την υγεία και μακροζωία μας.

Βασικά χαρακτηριστικά

- Οι άφθονες φυτικές ίνες (ψωμί, λαχανικά, όσπρια και φρούτα)
- Το ελαιόλαδο
- Μέση προς μικρή κατανάλωση ψαριού, πουλερικών γαλακτοκομικών και αυγών
- Μικρή κατανάλωση κόκκινου κρέατος
- Κρασί κατά τη διάρκεια του γεύματος

Τα πλεονεκτήματα

- Χάρη στην ποικιλία των τροφών της μεσογειακής διατροφής υπάρχουν ανεξάντλητες δυνατότητες. Ένα τρόφιμο

μπορεί να μαγειρευτεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, όπως για παράδειγμα τα χόρτα που μπορούν να γίνουν σαλάτα, γέμιση για πίτα ή συνοδευτικό σε κυρίως πιάτο.

• Απολαυστική και υγιεινή. Τα όσπρια, τα λαχανικά και τα δημητριακά σε συνδυασμό με το ελαιόλαδο και τα μυρωδικά, όπως η ρίγανη, το θυμάρι κ.ά. μας προσφέρουν μια υγιεινή διατροφή που είναι παράλληλα και ιδιαίτερα νόστιμη.

• Ασπίδα για την υγεία μας. Είναι πλέον και επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι όσοι ακολουθούν μια μεσογειακή διατροφή έχουν λιγότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν στεφανιαία νόσο σε σύγκριση με όσους ακολουθούν διαφορετική διατροφή. Εκτός όμως από την ευεργετική δράση στην καρδιά, η μεσογειακή διατροφή σχετίζεται με την προστασία από τον ζαχαρώδη διαβήτη, την παχυσαρκία και από ορισμένες μορφές καρκίνου (π.χ. του παχέως εντέρου). Οι πλούσιες φυτικές ίνες των δημητριακών (σύνθετοι υδατανθρακες) έχουν προστατευτική δράση κατά του καρκίνου στο κόλον, στο μαστό, στο ενδομήτριο και στον προστάτη. Τα φρούτα και τα λαχανικά, όταν καταναλώνονται σε αφθονία, φαίνεται να έχουν αντικαρκινική δράση, όσον αφορά στο πεπτικό σύστημα και αλλού. Οι επιστήμονες επισημαίνουν ότι η δράση των συστατικών και τροφών της μεσογειακής διατροφής οφείλεται στο συνδυασμό τους και όχι σε μεμονωμένη κατανάλωση.

• Η αντιοξειδωτικές ουσίες που υπάρχουν σε αφθονία στα συστατικά της μεσογειακής διατροφής (βιταμίνες A, E, και C, το β-καροτένιο και τα φλαβονοειδή (όπως ο φαινόλες του κρασιού), τα φαινολικά οξέα (των φρούτων, των λαχανικών και του ελαιόλαδου) καταπολεμούν την οξειδωση/γήρανση των κυττάρων. Αυτό είναι και τα βασικό μυστικό της μεσογειακής διατροφής, το οποίο επηρεάζει την μακροβιότητα.

Το ελαιόλαδο

Αποτελεί τη βάση της μεσογειακής διατροφής και είναι το πλέον υγιεινό λάδι, χάρη στην υψηλή περιεκτικότητά του σε μονοακόρεστα λιπαρά οξέα (έως 83%). Σύμφωνα με πολύαριθμες επιστημονικές έρευνες, το ελαιόλαδο ως συστατικό της καθημερινής μας διατροφής:

- Μειώνει την ολική και την κακή χοληστερίνη
- Προστατεύει από τη στεφανιαία νόσο
- Δημιουργεί προδιάθεση για χαμηλότερη πίεση αίματος
- Φαίνεται να προφυλάσσει από τον καρκίνο

Η χρήση του ελαιόλαδου στο τηγάνι συστήνεται έναντι οποιουδήποτε άλλου λαδιού ή λίπους καθώς αντέχει περισσότερο. Καλό όμως είναι να το καταναλώνουμε ωμό και να το προσθέτουμε στο τέλος του μαγειρέματος.

Δέσποινα Κάλφα
Μαθήτρια Β' Λυκείου

Κοινωνικά

Τενέδου

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στις 12 Μαρτίου 2011 ο Ανδρέας Τζαμφρίτης και η Rihana απέκτησαν δίδυμα, αγοράκι και κοριτσάκι. Είναι εγγονάκια του Σταύρου Τζαμφρίτη.

Την 1 Ιουλίου 2011 η Ειρήνη Γραββάνη και ο Στέλιος Αθανασόπουλος απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, κοριτσάκι. Είναι εγγονή της Παρασκευής Μαραγκού και του Θωρά Γραββάνη.

Στις 25 Αυγούστου 2011 η Κατερίνα και ο Στράτος Σταρένιος απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, αγοράκι. Είναι εγγονάκι της Γιώργου και της Βασιλικής Σταρένιον.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2011 ο Παναγιώτης Καράκης και η Σοφία Μπιλέτοα απέκτησαν το δεύτερο παιδί τους, αγοράκι. Είναι εγγονάκι του Ηρακλή Καράκη.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 26 Ιουνίου 2011 ο Γιώργος Μεσσηνέρης και η Mira Τσαλικού βάφτισαν το πρώτο τους παιδί, αγοράκι, στον Ιερό Ναό Αγίου Φιλίππου Νικαίας. Το όνομά του Σταύρος.

Στις 17 Ιουλίου 2011 ο Αδαμ. Διονυσόπουλος και η Θεά Σαββαΐδην βάφτισαν το πρώτο τους παιδί, αγοράκι, στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου Νικαίας. Το όνομά του Φίλιππος. Είναι εγγονάκι του Δημήτρη και της Αδηνάς Σαββαΐδη.

ΓΑΜΟΙ

Στις 26 Ιουνίου 2011 παντρεύτηκαν ο Γιώργος Μεσσηνέρης και η Mira Τσαλικού στον Ιερό Ναό Αγίου Φιλίππου Νικαίας. Η Mira είναι κόρη του Στράτου Τσαλικού.

Στις 31 Ιουλίου 2011 παντρεύτηκαν ο Δημήτρης Μπαιζήτης και η Αγγελική Κοκκινάκη στην Ιερό Ναό Κοιμητού της Θεοτόκου στο Κιάτο. Ο Δημήτρης είναι γιος του Nikos και της Ολυμπίας Μπαιζήτη.

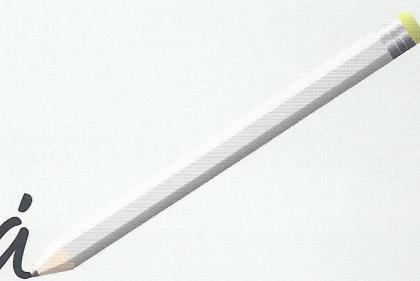
ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Ο Μανώλης Παπαδάκης, γιος της Δέσποινας Καλαδά, και η Ευθυνία Σταυροπούλου αρραβωνιάστηκαν.

ΠΕΝΘΗ

Στις 7 Ιουλίου 2011 πέδανε ο Σωτήρης Καβαρούτος, 72 ετών, στην Ανωτραχία.

Kοινωνικά

Στις 15 Ιουλίου 2011 πέθανε η Γιαννούλα Σθύγου, 76 ετών, στην Τένεδο.

Στις 19 Ιουλίου 2011 πέθανε η Δέσποινα Κάλφα του Μυρά, 76 ετών, στην Αμερική.

Στις 5 Σεπτεμβρίου 2011 πέθανε η Δέσποινα Καβούνη, 84 ετών. Η κηδεία της έγινε στο νεκροταφείο Ν. Σμύρνης.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

□ **Για τον Σύλλογο:** Η Ελένη Καναβούσου 50 € στη μνήμη του συζύγου της Ηλία Καναβούτσου, ο Δημήτρης Παπαμερής 40 €, η Παρασκευή Κατσαρή 50 €, η Άρτεμη Σάλτου-Γούναρη 10 €, ο Νίκος Σαρής 300 Λ.Τ., η Μαρία Ζαλιλή-Καράμπουρνου 20 €, ο Αθανάσιος Καλαθάς 50 €, η Αθανασία και ο Γιώργος Κόντος 50 δολλ. Αυσ., ο Γιώργος Λεονταρής 10 €.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά τον Σύλλογο Τενεδίων «ο Τέννης» και όλους τους συμπατριώτες μου που με στήριξαν σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της ζωής μου. Τα χρήματα που συγκεντρώθηκαν από το υστέρημά τους ήταν μια ανάσα για την οικογένειά μου και βοήθησαν αρκετά στην επιβίωσή μας. Να είστε όλοι καλά.

Χρήστος Καδάνης

Νέας Τενέδου

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 22 Μαΐου 2011 ο Νίκος Αναγνώστου και η Χρύσα Γεροχρήστου βάφτισαν την κόρη τους Μαρία. Ο Νίκος είναι γιος της Δέσποινας Ποντικάκη.

Στις 10 Ιουλίου 2011 ο Ανδρέας Καραγιάννης και η Ασπασία Σάλτου βάφτισαν τον γιο τους Θεόδωρο, στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Τενέδου.

Στις 30 Ιουλίου 2011 ο Μανώλης Μπιτλής και η Κατερίνα Χαϊνη βάφτισαν τον γιο τους Χρήστο. Η Κατερίνα είναι εγγονή της Αικατερίνης Αθερίνη.

ΠΕΝΘΗ

Στις 7 Μαΐου 2011 πέθανε η Αικατερίνη Γαϊτάνη στη Ν. Τένεδο, 70 ετών. Ήταν σύζυγος του Σπύρου Γαϊτάνη.

Στις 26 Μαΐου 2011 πέθανε στη Ν. Τένεδο η Δέσποινα Αναγνώστου, 70 ετών. Ήταν κόρη του Βασιλη Ποντικάκη.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Οι Τενεδιοί στον τουρκικό στρατό...

◀ Διάφοροι Τενεδιοί το 1941
(αρχείο Απ. Κερκινέογλου)

◀ Διάφοροι Τενεδιοί
(αρχείο Δήμητρας Καδάνη)

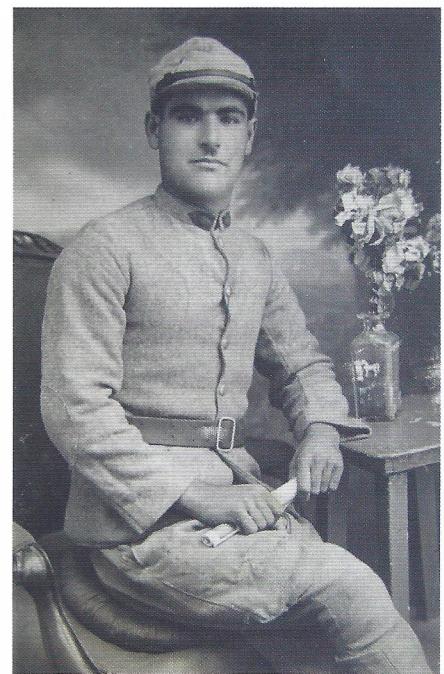
◀ Στα Άδανα το 1943 amele taburu
(αρχείο Μιχ. Κάλφα)

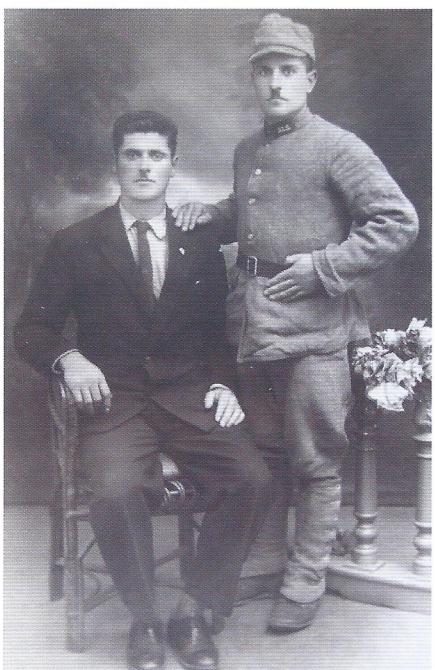
▲ Ο Χρήστος Κάλφας το 1940
(αρχείο Απ. Κάλφα)

▲ Ο Στέλιος Αθηναίος το 1940
(αρχείο Στ. Αθηναίου)

▲ Ο Στέφανος Κερκενές το 1941
(αρχείο Δέσπ. Κάλφα)

▲ Παναγής Γκόγκος & Γιάννης Παυλής
(αρχείο Κώστ. Ιμβριώτη)

▲ Ο Ερυπίδης Μουκατάς
(αρχείο Μιχ. Κάλφα)

▲ Ο Αντώνης Λυκιαρδόπολος
(αρχείο Μιχ. Κάλφα)

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ

Κάθε Τετάρτη απόγευμα 7-8 το γραφείο του Συλλόγου θα είναι ανοιχτό για τα μέλη και τους φίλους μας. Δεν θα γίνονται συνεδριάσεις του Δ.Σ. εκείνη την ώρα, για να έχουμε τη δυνατότητα να συζητούμε άνετα μεταξύ μας.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Παρακαλούμε θερμά όσα μέλη μας δεν έχουν πληρώσει ακόμα τη συνδρομή τους, να φροντίσουν γι' αυτό.

ΜΕΛΗ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΜΑΣ

Όσοι επιθυμείτε να γίνετε μέλη στο Σύλλογό μας, παρακαλούμε να επικοινωνείτε με την κ. Δέσποινα Κάλφα, τηλ. 210 9352489.

ΑΝΑΚΩΝΣΗ

Παρακαλούνται όσοι συμπατριώτες μας έχουν ασπρόμαυρες φωτογραφίες της Τενέδου ή οικογενειακές από διάφορες εκδηλώσεις στο νησί να μας τις φέρνουν, για να τις αντιγράψουμε για το Περιοδικό μας.

ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟ LE BOUQUET

Στολισμοί Γάμων-Βαπτίσεων-Δεξιώσεων
Αποστολές λουλουδιών σε όλη την Ελλάδα και εξωτερικό

ΑΡΤΑΚΗΣ 66 - ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ, Τηλ.: 210 93.74.707
www.lebouquet.gr • e-mail: info@le-bouquet.gr

ΜΠΙΤΖΟΣ Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

**ΠΑΡΟΔΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΙΤΣΙ,
ΚΟΡΩΠΙ Τ.Κ. 19400
Κιν.: 6932 65.83.60**

Ο ΦΩΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ - ΔΙΑΝΟΜΕΣ
ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**Τηλ. Κιν.: 6932 21.23.51
Τηλ. Πιάτσας: 210 93.35.780
Τηλ. Οικίας: 210 97.15.263**

ΑΝΥΨΩΤΙΚΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΝΤΑΛΤΖΗΣ

ΕΠΙΠΛΟΣΥΝΘΕΣΕΙΣ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Δ. ΨΑΡΡΟΥ 20, ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Τηλ.: 210 99.63.610 • Fax: 210 99.60.183

ΚΕΝΤΡΟ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

**ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΔΑΒΒΕΤΑ
ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ**
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΤΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

**ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 41, Ν. ΣΜΥΡΝΗ, Τ.Κ. 171 23
(Είσοδος από Ατταλείας 2)
ΤΗΛ./FAX: 210 93.18.880
e-mail: spyridoula_davveta@yahoo.gr**

ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΜΕ PANTEVOY

ΣΤΑΡΕΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΘΕΡΜΑΝΣΗ
ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΕΣ-ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

**ΑΒΕΡΩΦ 74 - ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ
Τηλ.: 210 49.57.285 - Κιν.: 6937 33.11.06**

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΕΝΕΔΟ

ΠΑΡΟΧΕΣ:

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΟΥΑΛΕΤΑ ΜΕ ΜΠΑΝΙΟ, WC,
ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΟ, ΚΟΥΖΙΝΑ ΚΑΙ ΨΥΓΕΙΟ

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΟΥΚΑΤΑ**

ΤΗΛ. 0090 2866970015, 0090 05434762945